

PAXTA SANOATI CHANGLARINING KIMYOVIY TARKIBINI TADQIQ ETISH

Raxmonov Dilshod Doniyor o'g'li ¹

Jo'rayev Muhammadjon O'ktamjon o'g'li ²

Zolkirov Muhammadyusuf Saminjon o'g'li ³

¹⁻² o'qituvchi. Namangan muhandislik-qurilish instituti.

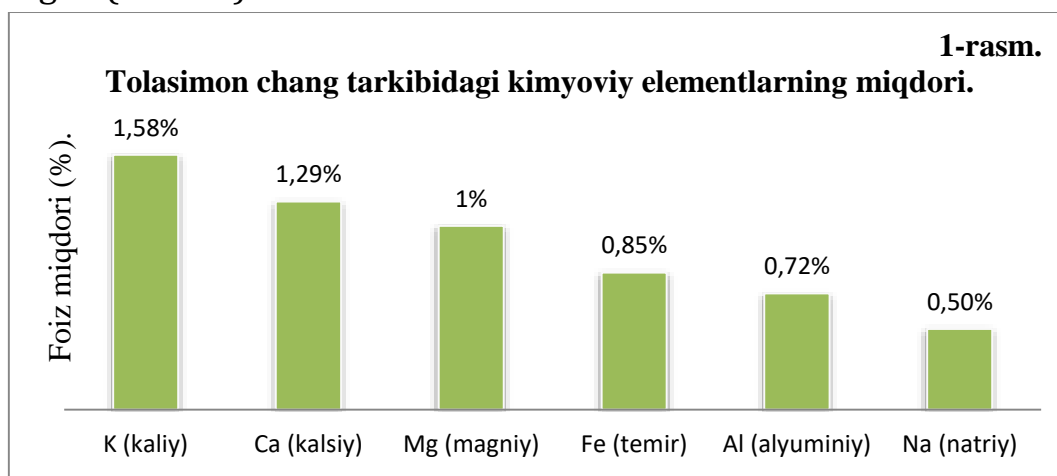
³ talaba. Namangan muhandislik-qurilish instituti.

gayipovski@gmail.com.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7486208>

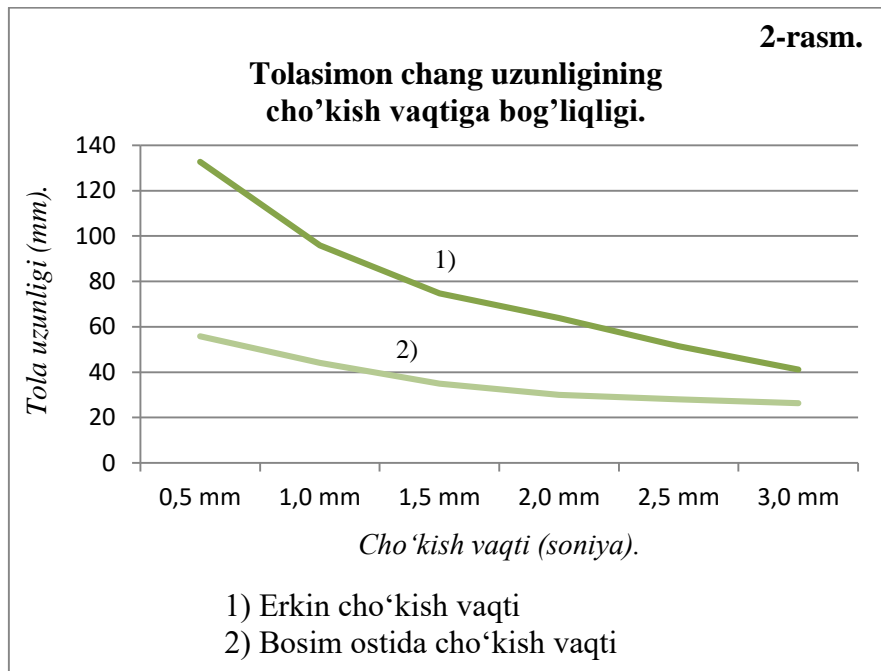
Hozirda, paxtani qayta ishlashda hosil bo'ladigan tolasimon changlar tarkibida noorganik va mineral aralashmalar asosiy qismni egallaydi [1]. Paxtaning sifat ko'rsatgichi bir nechta omillarga bog'liq [2; 3]. Jumladan: paxta xom ashyosiga dastlabki ishlov berish [4], boshlang'ich xom ashyo tarkibidagi tuproq zarrachalari va uni yig'ish usullarini keltirish mumkin [5; 6].

Mazkur tadqiqot ishining avvalida, Farg'ona vodiysi hududidagi paxta tozalash korxonasida ajralib chiqayotgan tolasimon changning tarkibi maxsus spektral analiz yordamida o'rganildi. Bunda olingan natijalar quyidagi grafikda tasvirlangan (1-rasm).

Yuqorida keltirilgan grafikning taxlilidan shuni ko'rish mumkinki, tolasimon chang tarkibida katta miqdorda kimyoviy elementlar mavjud. Olingan namunalarda eng yuqori miqdoriy ko'rsatgich kaliy (1,58%) elementiga tegishli. Keyingi pog'onalar esa, Kalsiy (1,35%), magniy (1,14%), temir (0,85%), natriy (0,5%) miqdori tashkil etmoqda. Bundan tashqari, mazkur tolasimon chang tarkibida oz miqdorda: titan, marganes, alyuminiy, temir, xrom, fosfor, xlor va boshqa kimyoviy elementlar mavjudligi aniqlandi.

Izlanishlarimiz mobaynida, mazkur tolasimon changlarning erkin hamda bosim berilgandagi cho'ktirish parametrlari o'rganildi. Bunda tolasimon chang uzunligining cho'kish tezliginiga bog'liqligi ko'rib chiqildi (2-rasm).

2-grafik ma'lumotlarini tahlili, namuna uchun olingan tolasimon chang zarrachalarining cho'kish tezligi ularning o'lchami hamda unga berilayotgan bosimga to'g'ri proporsional ekanini ko'rish mumkin. Ya'ni bir xil uzunlikdagi tolasimon chang zarrachasiga bosim berish orqali uning bcho'lish vaqtini ikki barobargacha qisqarishiga olib keladi.

Ushbu izlanishlar mobaynida, mahalliy paxta sanoati changlarining kimyoviy tarkibidan kelib chiqqan holda, zarrachalarning yiriklashuvi va samaradorligiga ta'sir etuvchi turli omillarni tajriba asosida tadqiq etildi. O'rganilayotgan tolasimon zarrachalarda, cho'kish jarayonining aerodinamik ta'sirlari hamda optimal sharoitlari aniqlandi olindi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mukhammadjon, J., Dilshod, R., & Botirov, E. (2022). ESSENTIAL OIL COMPOSITION OF TWO SPECIES OF SCUTELLARIA AERIAL PARTS FROM UZBEKISTAN AND THEIR ANTIMICROBIAL ACTIVITIES. BEST SCIENTIFIC RESEARCH, 1(1), 208-215.
2. G'oyipov, A. (2022). TERMOPLASTIK POLIEFIRLAR ISHRIROKIDA MODIFIKATSIYALASHNING AFZALLIKLARI.
3. Ergashev, S., G'oyipov, A., & Alimuxamedov, M. (2022). KOMPOZITSION FENOL-FORMALDEGID OLIGOMERLARINING TARKIBINI NEFELOMETRIK USULDA O'RGANISH. Science and innovation, 1(A5), 424-430.
4. Rakhmonov, D., & Gayipov, A. (2022). STUDY OF COMPOSITION AND CRITICAL PARAMETERS OF DUST FROM LOCAL COTTON INDUSTRY.

International Bulletin of Applied Science and Technology, 2(9), 77-81.

5. G'oyipov, A., Mamayunusova, M., & Ergasheva, Z. (2022). QOVOQ MAG 'ZINING TARKIBINI TADQIQ ETISH.

6. Azizbek, G., & Muzaffar, D. (2022). PRODUCTION OF POLYESTER BASED ON ADIPIC ACID AND DETERMINATION OF OPTIMAL COMPONENT RATIO OF COMPONENTS. Universum: технические науки, (7-4 (100)), 43-46.

7. Usmonova, Z., Boyturaev, S., Soadatov, A., G'oyipov, A., & Dehkanov, Z. (2018). PROCESSING OF CALCIUM NITRATE GRANULATED CALCIUM SALTPETER. Scientific-technical journal, 1(2), 98-105.

8. Шеркузиев, Д. Ш., & Арипов, Х. Ш. (2020). ВЛИЯНИЕ ГИДРОГЕЛЯ НА МЕХАНИЧЕСКИЙ СОСТАВ И АГРОХИМИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА НЕОРОШАЕМЫХ ПОЧВ. ВВК 79, 859.

9. Mukhammad Yusuf Zokirov, & Azizbek Gayipov. (2022). METHODS OF PREVENTION OF YOUTH INTERNET DEPENDENCE. BEST SCIENTIFIC RESEARCH -2023, 2(1), 83-92.

10. Shermatov, A., & Maulyanov, S. (2022). KINETICS OF ISOLATION OF COLCHICINE AND COLCHAMINE ALKALOIDS FROM PLANT CONTENTS. Science and Innovation, 1(5), 431-436.

11. Qobuljon, A., Ibrohim, R., & Gayipov, A. (2022). METHOD OF DETERMINATION OF FURFURYL ALCOHOL. Scientific Impulse, 1(4), 1774-1778.

12. Нажмиддинов, Р. Ю., Мелиқўзиева, Г. Қ., Зокиров, М., & Юсупов, И. (2022). Марказий Қизилқум фосфоритларидан таркибида кальций ва магний бўлган концентранган фосфорли оддий ўғитлар олиш. Ijtimoiy fanlarda innovatsiya onlayn ilmiy jurnali, 2(6), 56-61.

13. Зокиров, М. (2022). ЁШЛАРНИНГ ИЗЛАНИШЛАРИНИ ҚЎЛЛАБ ҚУВВАТЛАШ ИЛМИЙ ПЛАТФОРМАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ДОЛЗАРБЛИГИ. Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot, 1(28), 107-110.

14. Мирзаев, А. Н., Рахмонов, Д., & Буриева, З. Р. (2022). Влияния Режимных Параметров На Степень Очистки В Двухступенчатом Аппарате. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF THEORETICAL & APPLIED SCIENCES, 3(5), 10-14.

15. Шеркузиев, Д. Ш., & Арипов, Х. Ш. (2020). ВЛИЯНИЕ ГИДРОГЕЛЯ НА МЕХАНИЧЕСКИЙ СОСТАВ И АГРОХИМИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА НЕОРОШАЕМЫХ ПОЧВ. ВВК 79, 859.

16. Shermatov, A., & Maulyanov, S. (2022). ЎСИМЛИК ТАРКИБИДАН КОЛХИЦИН ВА КОЛХАМИН АЛКАЛОИДЛАРИНИ АЖРАТИБ ОЛИШ

КИНЕТИКАСИ. Science and innovation, 1(A5), 431-436.

17. Jo'rayev, M. (2022). KO'KAMARON O'SIMLIGINING KODENSIRLANGAN FENOLLI BIRIKMALARI. Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot, 1(23), 114-116.

18. Zokirov, M., & Gayipov, A. (2023). METHODS OF PREVENTION OF YOUTH INTERNET DEPENDENCE. BEST SCIENTIFIC RESEARCH-2023, 2(1), 83-92.

19. Zokirov, M., Abdug'aniyev, A., & Yusupova, M. (2022). KIMYOVIY ANALIZ USULLARI ASOSIDA O'SIMLIKDAGI FLAVONOIDLARNI ANIQLASH. *Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot*, 1(28), 172-175.

20. Saminjon o'g'li, Z. M., & Abduganiyevna, B. X. (2022). NOORGANIK KIMYO DARSLARINI O'QITISHDA TALABALAR QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(14), 469-475.

21. Tohirov, M., Sobirova, S., & Shermatov, A. (2022). SIMOBNI ANIQLASHNING SPEKTROFOTOMETRIK USULI. Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot, 1(28), 235-239.

22. Doniyor o'g'li, R. D., & Tohirjon o'g, A. T. A. (2022). EGILUVCHAN POLIMERLARNING MOLEKULYAR STRUKTURASI VA XOSSALARI. *Scientific Impulse*, 1(4), 1769-1773.

23. Khayitov, B., & Rustamov, I. (2022). КИМЁВИЙ ТЕХНОЛОГИЯ ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШНИДА ИНТЕРАКТИВ ДАРСЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ. Science and innovation, 1(B5), 464-468.

24. Khaitov, B., Abdullaev, M., & Mamadzhonov, Z. (2020). Use of electrochemical activated water during propagation of biomaterials in bio factory. *International Journal of Scientific and Technology Research*, 9(2), 1101-1104.

25. Khayitov, B., Abdullaev, M., Tavakkalova, D., & Khakimova, K. (2021). 0020 Influence of electrochemically activated water-based food products on the quality of wax worms. *Экономика и социум*, (3-1), 139-142.